

Protocol ter voorkoming van pesten op DENISE (PO en VO)

Doel

Het doel van ons pestprotocol is dat alle kinderen zich veilig voelen op school en zich optimaal kunnen ontwikkelen als leerlingen met veerkracht, gevoel voor ethiek, communicatief vermogen, bedachtzaamheid, samenwerking en respect voor elkaar en hun omgeving.

We bereiken dit door in onze ICC-lessen, ondersteunt door het Kwink-programma, leerlingen te leren om:

- te communiceren en samen te werken met elkaar
- respectvol en open te zijn
- samen problemen op te lossen
- problemen vanuit meerdere perspectieven te benaderen

Gedragscode

We hebben op DENISE een gedragscode waar wij al ons handelen aan spiegelen:

Op DENISE gaan we respectvol om met elkaar, met ouders, docenten en leerlingen en iedereen die onze gast is. We behandelen elkaar zoals we zelf behandeld willen worden. We oordelen niet over elkaar, maar gaan het gesprek aan. We stellen elkaar vragen en luisteren. We spreken elkaar aan en helpen elkaar. Samen zijn we verantwoordelijk voor een goed en veilig werk- en leerklimaat.

Wat verstaan we onder pesten?

Omdat pesten op bijna elke school in enige vorm voorkomt maken wij ook op DENISE afspraken over wat we onder pesten verstaan en hoe we hier mee om willen gaan.

Pesten is systematisch -psychisch of fysiek- geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.

De hoofdpunten uit deze definitie die het verschil tussen pesten en plagen duidelijk maken zijn:

- Pesten is systematisch, het gebeurt herhaaldelijk en met opzet.
- Bij pesten is er sprake van een machtsverschil.
- Pesten heeft ernstige gevolgen voor het slachtoffer.
- Bij pesten kan het slachtoffer niet meer voor zichzelf opkomen.

In welke vormen kan je pesten tegenkomen op school?

- Uitschelden
- Gemene opmerkingen maken over achtergrond, geloof, thuissituatie
- Hatelijke opmerkingen over uiterlijk, kleding
- Trekken en duwen, schoppen en slaan, ander fysiek/seksueel geweld
- Buitensluiten, isoleren
- Afpakken of stelen van eigendommen
- Leugens of roddels over leerlingen verspreiden

Voorbeelden van digitaal pesten zijn:

- Iemand uitschelden of belachelijk maken via Facebook, e-mail of SMS
- Ongevraagd foto's van iemand op internet zetten
- Iemand een dreig-mail sturen

De partijen betrokken bij pesten

Welke partijen zijn betrokken bij pesten?

1. De pester(s)
2. Het slachtoffer(s)
3. De rest van de klas
4. De leerkracht
5. De ouders
6. De schoolleiding

'De rest van de klas' kan je weer onderverdelen in sub-groepen:

1. de actief-angstigen: zij die meedoen aan het pesten uit angst (deze kinderen zijn bang om ook gepest te worden en doen daarom actief mee aan het pesten of moedigen aan)
2. de actief-berekenenden: zij die meedoen aan het pesten uit berekening (deze kinderen hopen er zelf beter te worden door mee te doen aan pesterijen)
3. de passieven: ze pesten niet maar nemen ook geen stelling (deze kinderen doen niet mee maar maken het door hun afzijdige houding toch mogelijk dat er wordt gepest)
4. de onwetenden: een enkeling die niet doorheeft wat er in de klas gebeurt (deze kinderen nemen nauwelijks mee aan het groepsgebeuren in de klas of hebben een heel specifiek hecht vriendengroepje)
5. de bescherming-biedenden: een enkeling (meestal met hoge status) die het voor het slachtoffer opneemt.

Bij de aanpak van pesten in de groep is het goed om duidelijk te krijgen welke kinderen bij welke subgroep horen.

De oorzaken van pesten

Als er gepest wordt, kan de schuld niet (alleen) in de schoenen van de pester geschoven worden. Persoonlijke problemen van leerlingen en het verloop van hun sociaal-emotionele ontwikkeling spelen wel een rol (zowel voor pester als voor slachtoffer). Maar onderzoek heeft aangetoond dat slechte relaties tussen leerlingen onderling en een niet-democratisch leefmilieu op school pesten mogelijk maken. Op groepsniveau is een verstoord evenwicht en een strijd om macht in de groep er de oorzaak van dat pesten kan voorkomen. Verkeerd voorbeeldgedrag of het niet optreden van leerkrachten kan een belangrijke factor zijn in het (voort-)bestaan van pesten in een groep.

De gevolgen van pesten

De gevolgen van pesten voor het slachtoffer kunnen heel groot zijn. Slachtoffers zijn vaak ongelukkig, bang en hebben geen of weinig zelfvertrouwen. Ze krijgen een minderwaardigheidsgevoel en zijn onzeker. Slachtoffers kunnen lage verwachtingen van zichzelf hebben, trekken zich terug en voelen zich eenzaam. Slachtoffers durven vaak niet meer voor zichzelf op te komen, omdat dit alleen maar tegen hen blijkt te werken. Het voelt vaak alsof pesterijen hun eigen schuld zijn. Hun houding verandert in de loop der tijd: ze worden schichtig, durven zich niet uit te leven en door de stress en angst worden ze lichamelijk stijver en onhandiger. Sommige kinderen krijgen last van kwalen als hoofdpijn, buikpijn, hyperventilatie en bedplassen. De sociale en emotionele ontwikkeling van het slachtoffer raakt verstoord door pesten. Afhankelijk van de hulp die een slachtoffer wel of niet gekregen heeft, kunnen de gevolgen van pesten mensen hun hele leven blijven achtervolgen.

Het signaleren van pesten

Het vroeg signaleren van pesten is van groot belang. Leerlingen hebben de neiging over pesten in de klas te zwijgen: iedereen weet dat er gepest wordt, maar niemand durft het aan de leerkracht te vertellen, uit angst om voor 'verklikker' aangezien te worden. Ouders op hun beurt zien of weten vaak dat er in de klas wordt gepest, maar vragen zich af of en hoe zij dit ter sprake moeten brengen bij de leerkracht. Het is daarom nodig met leerlingen af te spreken dat het praten met de leerkracht over pesten geen klikken is. Over pesten kan je niet klikken, het is een veel te belangrijk onderwerp om over te zwijgen en de leerkracht moet dit altijd weten. Leerlingen moeten ook weten dat zij bij de leerkracht terecht kunnen als zij gepest worden en dat deze hen serieus zal nemen. Ook ouders moet duidelijk zijn dat de leerkracht pesten in de klas niet tolereert en op dit gebied samen wil werken met ouders.

De leerkracht zelf tenslotte moet altijd alert zijn op signalen van pesten in de groep. Wanneer zij/hij het idee heeft dat er gepest wordt, moet snel uitgezocht worden of dit werkelijk zo is. Als er gewacht wordt met het nemen van stappen, kan de situatie snel verergeren.

Hoe kunnen we pestgedrag signaleren?

In de vorige paragraaf stonden al enkele vormen die pesten aan kan nemen. Behalve deze 'duidelijke' vormen, kunnen ook onderstaande signalen die kunnen duiden op pestgedrag in een groep:

- een kind staat alleen buiten in de pauze
- een kind zoekt vaak contact met de leerkracht in de pauze
- een kind wil niet naar buiten
- een kind speelt bijna altijd met jongere kinderen
- een kind krijgt steeds minder vrienden in de groep en komt langzaam alleen te staan
- zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een bepaald kind een idee aandraagt of in de kring iets zegt
- als kinderen alles van een bepaald kind stom vinden
- als kinderen negatiever reageren op een fout van een bepaald kind dan bij andere kinderen
- kinderen laten zich overdreven negatief uit over een bepaald kind of zijn/haar familie
- een spel is 'toevallig' net begonnen als een bepaald kind mee wil doen, later kunnen andere kinderen wel meedoen
- roddelen in de groep over een bepaald kind

Signalen die vooral door ouders/verzorgers opgevangen kunnen worden:

- een kind wil niet meer naar school
- een kind klaagt over buikpijn/hoofdpijn, in de vakanties zijn deze pijnen verdwenen
- een kind wil bepaalde kleren niet meer aan naar school
- een kind is snel prikkelbaar/boos
- een kind heeft nachtmerries
- een kind krijgt last van bedplassen
- een kind wordt nooit uitgenodigd op feestjes

Het preventief aanpakken van pesten.

Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken. Het goede voorbeeld van leerkrachten is daarbij van groot belang.

De school vindt het belangrijk pesten preventief aan te pakken. Dit doen wij door te werken aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en te werken aan een veilig klimaat in de groep, ook als er geen signalen van pesten zijn. Verder:

- Maken we in de klas afspraken over hoe we met elkaar om willen gaan
- Gaan we in alle groepen werken met het Kwink-programma
- We behandelen onderwerpen op sociaal-emotioneel gebied in ICC- en dramalessen.
- Besteden we nadrukkelijk aandacht aan ieders rol als deelnemer aan de globaliserende multiculturele maatschappij.
- Kinderen die dit nodig hebben, volgen een training sociale vaardigheden of een faalangstreductietraining.

De 'stop-methode'

In alle klassen geldt de 'stop-methode': als een kind wil dat een ander kind stopt met 'iets' wat het eerste kind niet wil, dan zegt het: "stop!". Het andere kind moet dan direct stoppen. Elk kind en ook de leerkracht kan met de stop-methode duidelijk de grens aangeven: tot hier en niet verder. Gaat het andere kind toch door de 'stop' heen, dan wordt dit onmiddellijk aan de leerkracht gemeld, die hierop passende maatregelen neemt.

Pesten is bespreekbaar

De leerkracht maakt pesten het hele jaar door bespreekbaar, ook als er geen problemen zijn. Daarbij is het belangrijk:

- duidelijk te maken dat alle leerlingen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in de groep
- kinderen weten dat je naar de leerkracht moet komen als je zelf gepest wordt of ruzie hebt en je er niet uitkomt
- kinderen laten weten dat je over pesten niet kan klikken: als je ziet dat iemand gepest wordt moet je dit altijd vertellen aan je leerkracht

Het aanpakken van pesten: curatief stappenplan

Aanpak van pestgedrag in vier stappen

Als ondanks de duidelijke gedragsregels pesten toch voorkomt, hanteert de school de volgende stappen:

1. Leerlingen helpen er met elkaar uit te komen.
2. Als dit de leerlingen niet lukt, gaan ze naar de leerkracht om deze de situatie voor te leggen. Leerlingen die zien dat een andere leerling in de problemen zit, moeten dit ook melden aan de leerkracht.
3. De leerkracht brengt de betrokken leerlingen bij elkaar voor een verhelderings-gesprek. De leerkracht probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen. Er worden (nieuwe) afspraken gemaakt.
4. De leerkracht houdt in de gaten of het nu beter loopt. Als dit niet het geval is, wordt door de leerkracht in samenwerking met de IB-er en ouders een handelingsplan gemaakt om de situatie op te lossen.